

**KOHTUTE HALDAMISE NÕUKOJA
SAJA ÜHEKSATEISTKÜMNENDA ISTUNGI
PROTOKOLL**

Ministeeriumide ühishoone ruum Kirsipuu, Tallinn
Justiitsministeeriumi virtuaalruum

11. märts 2022. a

Kohalviibijad

KHN-i liikmed ja asendusliikmed:

Villu Kõve, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Ivo Pilving, riigikohtunik (*osales päevakorrapunktide 6–9 juures*)
Juhan Sarv, riigikohtunik (asendusliige)
Virgo Saarmets, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik (*osales päevakorrapunktide 1–8 juures*)
Indrek Parrest, Tartu Ringkonnakohtu kohtunik
Tanel Saar, Tartu Ringkonnakohtu kohtunik (asendusliige)
Kristjan Siigur, Tallinna Halduskohtu kohtunik
Endla Ülviste, Pärnu Maakohtu kohtunik
Merit Helm, Harju Maakohtu kohtunik (asendusliige)
Andres Parmas, riigi peaprokurör (*osales päevakorrapunktide 3–5 juures*)
Marju Agarmaa, Õiguskantsleri Kantslei, õiguskantsleri vanemnõunik
Toomas Vaher, vandeadvokaat (*osales päevakorrapunktide 1–6 juures*)
Marek Jürgenson, Riigikogu õiguskomisjoni esimees (*osales päevakorrapunktide 1–5 juures*)

Teised osalejad:

Tiina Pappel, Tartu Ringkonnakohtu esimees
Villem Lapimaa, Tallinna Ringkonnakohtu esimees (*osales päevakorrapunktide 2–9 juures*)
Sirje Kaljumäe, Tartu Halduskohtu esimees
Kaupo Kruusvee, Tallinna Halduskohtu esimees
Liivi Loide, Tartu Maakohtu esimees
Astrid Asi, Harju Maakohtu esimees
Liina Naaber-Kivisoo, Viru Maakohtu esimees
Toomas Talviste, Pärnu Maakohtu esimees
Tiina Ereb, Tartu Ringkonnakohtu, Halduskohtu ja Maakohtu kohtudirektor
Elari Udam, Harju, Viru ja Pärnu Maakohtu, Tallinna Ringkonnakohtu ja Halduskohtu kohtudirektor
Hans Moks, Tartu Maakohtu kinnistus- ja registriosakonna, Pärnu Maakohtu maksekäsuosakonna kohtudirektor (*osales päevakorrapunkti 8 juures*)
Üllar Kaljumäe, Riigikohtu direktor
Karin Leichter-Tammisto, Riigikohtu esimehe nõunik
Kristi Kirsberg, kohtute kommunikatsiooni juht (*osales päevakorrapunkti 7 juures*)
Arno Pöder, Riigikohtu pressiesindaja
Viljar Peep, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika asekancler
Kaidi Lippus, Justiitsministeeriumi kohtute talituse juhataja
Küllil Luha, Justiitsministeeriumi kohtute talituse analüütik
Marilyn Reintamm, Justiitsministeeriumi kohtute talituse nõunik
Kertu Priimägi, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna nõunik
Eha Popova, Harju Maakohtu kohtunik (*osales päevakorrapunktide 1–2 juures*)
Erkki Tori, Riigikantslei riigisekretäri nõunik (*osales päevakorrapunkti 6 juures*)

Juhatas:

Villu Kõve, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees

Protokollis:

Kertu Priimägi, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna nõunik

Algus: 11.03.2022. a kell 10.35

Lõpp: 11.03.2022. a kell 16.30

Istungi päevakorras on:

1. **19.11.2021. a KHN-i 118. istungi protokollki kinnitamine** – Riigikohtu esimees Villu Kõve
Otsuse projekt: KHN kinnitab 19.11.2021. a KHN-i 118. korralise istungi protokollki.
Materjalina lisatud protokoll.
2. **Harju Maakohtu kohtunik Eha Popova teenistusvanuse ülemmäära tõstmine kahe aasta võrra – KS § 41 lõike 1 punkti 5¹ ja § 99¹ lõigete 1–3 alusel** – Harju Maakohtu esimees Astrid Asi
Otsuse projekt: KHN annab nõusoleku kohtunik Eha Popova teenistusvanuse ülemmäära tõstmiseks kahe aasta võrra.
Materjalidena lisatud Harju Maakohtu esimehe ettepanek ja Eha Popova nõusolek.
3. **Eeluurimistoimingud ja nende efektiivsus kohtutes – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – riigi peaprokurör Andres Parmas
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.
Materjal puudub.
4. **Justiitsministri 27. oktoobri 2005. a määruse nr 47 „Maa-, haldus- ja ringkonnakohtu kohtunike arv ja jagunemine kohtumajade vahel“ muutmise** – KS § 41 lg 1 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Külli Luha
Otsuse projekt: KHN annab nõusoleku JM määruse vastavalt muutmiseks.
Materjalidena lisatud määruse eelnõu ja seletuskiri.
5. **Kohtumenetluse avalikkuse eelnõu tagasiside – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Justiitsministeerium, Marilin Reintamm
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.
Materjalidena lisatud kohtumenetluse avalikkuse eelnõu ja kooskõlastustabel.
6. **Valmisolekuseaduse eelnõu valikud ja rändesurvega toimetulekuks valmistumine – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Riigikantselei riigisekretäri nõunik Erkki Tori, Riigikohtu halduskolleegiumi esimees Ivo Pilving, Justiitsministeerium, Viljar Peep
Otsuse projekt: KHN avaldab arvamust.
Materjalina lisatud JM memo kohtute seaduse ja menetlusseadustike muutmiseks.
7. **Kohtute kommunikatsioon, sh ülevaade menetlusosaliste rahulolu uuringu tulemustest – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – kohtute kommunikatsiooni juht Kristi Kirsberg
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.
Materjal puudub.
8. **Kohtu esimeeste aruandlus – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – kohtu esimehed, Justiitsministeerium, Viljar Peep, Külli Luha
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.
Materjalidena lisatud 2021. a kohtute menetlusstatistika koondandmed ning I ja II astme kohtute kohtu esimeeste aruanded.
9. **Muud teemad – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Riigikohtu esimees Villu Kõve, Justiitsministeerium, Viljar Peep
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.
Materjal puudub.

Istungi algus kell 10.35

Päevakorra muutmist ei toimu ja päevakord kiidetakse heaks.

1. 19.11.2021. a KHN-i 118. istungi protokollki kinnitamine – Riigikohtu esimees Villu Kõve

KHN-i 118. istungi protokollile ei ole kellelgi täiendusi ning see kiidetakse heaks.

Otsus: KHN kinnitab 19.11.2021. a KHN-i 118. istungi protokollki.

2. Harju Maakohtu kohtunik Eha Popova teenistusvanuse ülemmäära tõstmise kahe aasta võrra – KS § 41 lõike 1 punkti 5¹ ja § 99¹ lõigete 1–3 alusel – Harju Maakohtu esimees Astrid Asi

A. Asi: Kogu Eesti kohtusüsteem, eriti karistusõiguse valdkond, võidab sellest kui Eha Popova saab täiendavad kaks aastat kohtunikuna jätkata. Lisaks igapäevasele heale kohtunikutöö tegemisele juhendab Eha Popova noorkohtunikke ja aitab neid sisseelamisel.

E. Popova: Kinnitan enda nõusolekut olla täiendavad kaks aastat Harju Maakohtu kohtunik.

Lahkub Eha Popova. Liitub Villem Lapimaa.

KHN-i liikmed hääletavad kohtunik Eha Popova teenistusvanuse ülemmäära kahe aasta võrra tõstmise osas.

Poolt: 9

Vastu hääletamist ei toimunud.

Otsus: KHN annab nõusoleku kohtunik Eha Popova teenistusvanuse ülemmäära tõstmiseks kahe aasta võrra.

Liitub Andres Parmas.

3. Eeluurimistoimingud ja nende efektiivsus kohtutes – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – riigi peaprokurör Andres Parmas

A. Parmas: Probleem ei ole üleestiline, vaid on koondunud Harju Maakohtusse, kus nähtub, et eeluurimiskohtunikud ei suuda mõistliku aja jooksul teha vajalikke toiminguid ega oma tööd prognoosida. Kui vara arestimise protsess võtab aega 30 päeva, kurjategijatel raha liigutamine aga 30 millisekundit, siis on suur vahe sees. Peamise põhjusena näen suurt ressursipuudust.

V. Kõve: Mida teha olukorra parandamiseks?

A. Parmas: JuM-i kohtunike arvu muutmise määrusega ette nähtud täiendavad kohtunikukohad on prokuratuuri analüüsi kohaselt absoluutne miinimum, et tagada tööprotsesside jätkumine. Mõnede lubade nagu näiteks jälituslubade puhul võiks kaaluda seadusemuudatust, mis lubaks kohtunikul kasutada pealdist, et ta ei peaks enam prokuröri taotluses toodud põhjendusi oma sõnadega ümber jutustama. Peamine, et oleks olemas adekvaatne ressurss täiendavate kohtunikukohtade näol ja teisalt, et tööprotsesse rakendatakse mõistlikult. Pärnu Maakohtu näitel oleks kasulik, kui eeluurimiskohtunik oleks ka teistes kohtumajades.

J. Sarv: Pealdisena tehtud määrusega saab praegu lahendada ainult läbiotsimistaotlusi. Toetan Andres Parmase ideed laiendada pealdisena tehtud määruse kasutusala jälituslubadele. Vahistamise ja vara aresti puhul oleks pealdisena tehtud määruse kasutamine kaheldav. Kui seadusemuudatusest tuleneb, et kohus võib loa anda pealdisena koostatud määrusega, siis peab olema võimalik pealdismäärusega ka loa andmisest keelduda. Enne seadusemuudatust pealdise kasutusvõimaluste laiendamise kohta tuleks prokuratuuril, juhul kui kohtu antud jälitustoimingu luba on nõuetekohaselt põhistamata ja selle alusel kogutav teave ei oleks seetõttu tõenäoliselt tõendina kõlbulik, vaidlustada jälitustoimingu luba määruskaebe korras ja taotleda ringkonnakohtult põhistuste täiendamist. Sellisest määruskaebemenetlusest teisi isikuid ei teavitataks. Nõustun, et pikkade tähtaegade põhjuseks on ressursipuudus. Siinjuures on suur töö teha ka prokuratuuril, nt tõsta vara arestimise taotluste kvaliteeti, sest vahel on need liiga pikad ja laialivalguvad, sisaldades ebavajalikku infot. Selgemad ja kontsentreeritud infoga loataotlused teeks kohtunike töö lihtsamaks.

A. Asi: Täna on Harju Maakohtus neli eeluurimiskohtuniku, kes vastavalt graafikule taotlusi lahendavad. Lähtudes täna kehtivast töökoormusmetoodikast on ühe eeluurimiskohtuniku tööpäevaks 19,6 tundi, mis ei ole jätkusuutlik. Kui eeluurimiskohtunik on valves, siis ei ole tal füüsiliselt võimalik kõiki eeluurimistaotlusi kohe lahendada. Olukorda leevendavad sideandmete eelnõuga seotud täiendavad kohtunikukohad, mis võimaldavad laiendada eeluurimiskohtunike ringi. Pealdisega asjade lahendamine on õige mõte.

L. Loide: Toetan pealdisega määrusega lahendamist ja jälituslubade määruste vaidlustamist ringkonnakohtus.

M. Agarmaa: Hoiame Õiguskantsleri Kantseleis ka jälituslubade praktilisel silma peal. Kuski eelnõus või eelnõu väljatöötamise kavatsuses oli samuti varasemalt pealdisega määrusega lahendamist välja pakutud – meie seda sel ajal ei toetanud. Paraku ei ole ka prokuratuuri praktika nii hea ja ühtlane.

T. Vaher: Advokatuuri praktikas on peamised murekohad tekkinud pealdisega lahendatud määrustega. Pealdisega asjade lahendamise kvaliteet ei ole võrreldav motiveeritud määrusega. Selleks, et kohtunikud saaksid asja võimalikult ratsionaalselt ja kiirelt lahendada, võiks taotlus olla kindlas vormis. Instinktiivselt ei meeldi mulle lahendus, kus kohtunik lahendab asja üksnes pealdisega.

V. Kõve: Probleem on olemas, seda keegi ei eita. Loodetavasti JuM-i täiendavate kohtunikukohtade määrus leevendab tähtaegade probleemi Harju Maakohtus. Miks ei võiks kohtud vastastikku eeluurimistoiminguid teha, sel juhul saaksid kõik kohtunikud ka kõiki üldmenetlusi läbi viia ja jääks ära erapooletuse küsimus?

K. Luha: Eeluurimisasjade jagamine kohtute üleselt oma piirkonnast välja, n-ö peegelpildis, on töökoormus mõttes keeruline ja soovitud lahendust ei too. See kohus, kes Harju Maakohtu kõik eeluurimisasjad endale saaks, oleks täiesti ülekoormatud.

K. Siigur: Toetan resolutsiooniga lahendamist. Mulle meeldib ka Toomas Vaheri idee, et prokuratuur esitab ühes kindlas formaadis taotluse, kus on põhjendused formaalselt struktureeritud, seejärel saab kohtunik põhja pealt valida, millega on nõus ja millega mitte. Mõte on hoida kokku tehnilist tööd. Kogu õigusemõistmine vajab teksti ja struktuuri osas formaalseid nõudeid.

A. Parmas: Mõlemal osapoolel on põhjust areneda. Tuleb arvestada, et toiminguid tuleb sageli teha kiiresti, paralleelselt paljude teiste tegevustega, mistõttu ei ole ootused kõrgele kvaliteedile alati põhjendatud. Resolutsiooniga lahendamine kõikidele eeluurimistoimingutele kindlasti ei sobi, nt vahistamisele ja seda ma ka silmas ei pidanud. Loomulikult, kui taotlus ei vasta nõuetele ega vajalikule standardile, siis taotlust rahuldada ei saa.

V. Kõve: Pealdisega asja lahendamise korra lihtsustamist võiksid kohtud, JuM, prokuratuur ja advokaat koos täiendavalt arutada.

J. Sarv: Prokuratuuri taotlused peaksid olema konkreetsed ja kompaktsed, ilma ebaoluliste üksikasjadeta. Mainin ka ära, et käimas on kriminaalmenetluse revisjon, kus on samuti sees mõned meetmed eeluurimiskohtunike olukorra lihtsustamiseks. Kiireloomulised muudatused võiks paigutada mõnda teise eelnõusse, mitte oodata ära revisjoni lõpule viimist.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

4. Justiitsministri 27. oktoobri 2005. a määruse nr 47 „Maa-, haldus- ja ringkonnakohtu kohtunike arv ja jagunemine kohtumajade vahel“ muutmine – KS § 41 lg 1 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Külli Luha

K. Luha: Kriminaalmenetluse seadustiku § 90¹ jõustumisega lisandub kohtusüsteemi kuus kohtuniku ametikohta. Kohtade jagamisel oleme lähtunud kahest põhimõttest: täiendavate ametikohtadega tugevdatakse ainult maakohtuid ja kohtunike kohad jaotatakse töökoormusmetoodika alusel arvestades maakohtus olemasolevaid ametikohti. Veel on vaikumisi arvesse võetud praegu kooskõlastusringil olevaid kohtuarendustoimkonna eelnõu muudatusi. Kõigest eelnevast lähtudes lähevad kohad kahte

suurema koormusega maakohtusse – neli Harju Maakohtusse ja kaks Tartu Maakohtusse. Kõik puudutatud maakohtu ja ringkonnakohtu esimehed on pakutud viisil jagamisele oma nõusoleku andnud.

V. Lapimaa: Mis puudutab kohtade lisandumist Harju ja Tartu maakohtutesse, siis see ettepanek on põhjendatud. Siiski oleme rääkinud JuM-iga, et kui Harju Maakohtusse tuleb kohtunikukohti juurde, siis kasvab maakohtu jõudlus ja suureneb ka ringkonnakohtusse saabuvate asjade arv – ka selleks peab valmis olema. Kui mehitame täies ulatuses maakohtu ja unustame ringkonnakohtu, kuhu asjad edasi kaevatakse, siis tekitame endale tulevikuks teadlikult probleemi. Ka ringkonnakohtu täiendavad kohataotlused tuleb üle vaadata.

V. Kõve: Sellest ei suurene kohtuasjade arv, küll aga muutub tõenäoliselt asjade lahendamise kiirus.

M. Helm: Olen ringkonnakohtute kolleegidega töökoormuse osas suhelnud, ka nt Tallinna Ringkonnakohtu tsiviilkolleegium on suure töökoormusega hädas.

K. Luha: Oleme Justiitsministeeriumis teadlikud, et mõlemas ringkonnakohtus on suur töökoormus, aga sideandmete eelnõust tulenevate kohtade jagamisega ei saa ringkonnakohtusse kohti juurde määrata. Küll aga nõustun ringkonnakohtu esimehega, et tugevdada tuleb ka ringkonnakohtuid.

I. Parrest: Ringkonnakohtu poolt toetan, et vaadata perspektiivis ka teist kohtuastet ja sellega seotud töökoormuse tõusu.

A. Parmas: Olen alati olnud seda meelt, et kohtusüsteemi mehitatus peab vastama töökoormusmetoodikale ja kui koormus suureneb, peab olema kohtusüsteemil võimalik otsustada kohtunike arvu suurendamine. Praegune ressurss on juurde antud seoses kohtute töökoormuse suuremisega, mis puudutab sideandmete lubade eeluurimiskohtunike pädevusse minekuga. Kui on tarvis ressursi mujale, siis tuleb seda lahendada eraldi küsimusena.

J. Sarv: Kui kuus täiendavat kohtunikukohta võimalikult ruttu ära täita ja konkursid korruga välja kuulutada, siis kas ei teki mure, et ei ole piisavalt palju häid kriminaalkohtunike kandidaate – kas ei võiks kaaluda, et pooltele kohtadele kuulutada välja konkurss kevadel ja pooltele sügisel.

A. Asi: Tegelen sellega aktiivselt, et kohad saaksid täidetud.

KHN-i liikmed hääletavad justiitsministri 27. oktoobri 2005. a määruse vastavalt muutmise osas.

Poolt: 10

Vastu hääletamist ei toimunud.

Otsus: KHN annab nõusoleku JM määruse vastavalt muutmiseks.

5. Kohtumenetluse avalikkuse eelnõu tagasiside – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Marilin Reintamm

M. Reintamm: Eelnõu ja seletuskiri on valmis ning liigub järgmisel nädalal Vabariigi Valitsusesse. On olnud läbirääkimised ajakirjanike esindajate ja kohtutega. Riigihanke tulemusena on sõlmitud lepingud, mille kohaselt hakkab toimuma lahendite automaatne puhastamine. Hanke lepingujärgsete tööde teostamise tähtaeg on 14.06.2023, seaduse jõustumine on planeeritud 01.08.2023. On oluline, et selleks ajaks kui seadus jõustub, oleks kohtute infosüsteemis ja Riigi Teatajas vastavad arendused tehtud. Kui lahend ei ole jõustunud, siis on lahendi peal vesimärk „jõustumata“. Jõustunud lahend on ilma vesimärketa, nii nagu praegu Riigi Teatajas lahendi avalikustamisel. Peale kooskõlastusringi saavutasime Eesti Meediaettevõtete Liiduga kompromissi. Kui ajakirjanikud soovivad toimikuga tutvuda, siis ei pea eelnevalt küsima õigustatud huvi tõendamist – õigustatud huvi eeldatakse. Kui juriidiline isik tahab kohtulahendist oma andmeid eemaldada, siis peab ta kohtule esitama põhjendatud taotluse. Diskussiooni tekitas kompromisside mitteavalikustamine – tsiviilkohtumenetluse seadustikus praegu kompromisside avalikustamist ei muutnud, muudatuse lisasime halduskohtumenetluse seadustikku. Kompromissid avalikustamisele ei kuulu. Kohtuistungis veebiülekanne saab toimida ainult kohtu otsusel ja õigusemõistmise huvides.

Lahkuvad Andres Parmas ja Marek Jürgenson.

V. Kõve: Miks ajakirjanike puhul õigustatud huvi eeldatakse, eriti tsiviilasjade puhul?

A. Asi: Kui õigustatud huvi eeldatakse, siis peab arvestama ka toimikuga tutvumise taotluste mahu kasvuga.

T. Vaher: Igal juhtumil õigustatud huvi eeldamine ei ole põhjendatud. Nii vabalt ei saa toimikule juurdepääsu anda. Peab ka arvestama, et ajakirjaniku huvi asjaga tutvumisel on erinev kui poole huvi kohtule tõendite/dokumentide esitamisel – see võib asja lahendamist negatiivselt mõjutada.

V. Kõve: Võib mõjutada ka seda, kas tuled asja kohtusse lahendama.

M. Reintamm: Toimikuga tutvumiseks on endiselt vaja kohtu luba.

I. Parrest: Kui huvi eeldatakse, siis on kohtul ka keeruline keelduda.

T. Talviste: Teen ettepaneku vahetada kahe lause järjekord, tuua ette eeldus ja teise lausena kohtu otsustusõigus.

M. Helm: Ajakirjanike puhul õigustatud huvi eeldamine on meediaettevõtete äriline huvi, mitte avalik huvi toimikuga tutvumiseks ja annab neile hea võimaluse andmebaasi tekitamiseks. Nagu sügisesel KHN-i istungil välja tõin, siis minul on jätkuvalt kahtlus, kas selline regulatsioon on GDPR andmekaitse määrusega kooskõlas. Tuleb mõelda ka kannatanule, kes ilmselt ei soovi oma vaidlusega avalikkuse ette sattuda. See võib tekitada olukorra, kus inimene ei julge enam kohtu poole pöörduda.

M. Reintamm: Seletuskirjas on vastav info olemas.

V. Peep: GDPR annab liikmesriigile õiguse otsustada.

J. Sarv: Mure on selles, et kui vaadata kooskõlastustabelit, siis on siin mitmed Riigikohtu ettepanekud saanud vastuse, et JuM analüüsib ettepanekut ja algatab selle lahendamiseks vajadusel uue eelnõu. Kriitilised asjad võiks ikkagi ära lahendada, mitte jätta mõne tuleviku eelnõu lahendada.

M. Reintamm: Kõik eelnõule esitatud täiendavad ettepanekud on edastatud õigus- ja kriminaalpoliitika osakondadele.

I. Parrest: Jätkuvalt on hinnang töökoormuse suurenemisele liialt optimistlik. Kas on kindel, et vajalikud arendused eelnõu jõustamise ajaks tööle hakkavad?

T. Vaher: Kui mõelda ajakirjaniku õigustatud huvi eeldamisele, siis omab see päris palju mõju sellele, mismoodi hakkavad toimuma kohtuvaidlused tsiviilkohtumenetluses äriliste vaidluste korral – seal on palju informatsiooni, mida kolmandad isikud nägema ei peaks. See tähendab, et ärilise vaidluse puhul peab hakkama iga dokumendi puhul eraldi taotlema, et poolte vaheline konfidentsiaalsus oleks tagatud. Kas advokatuur on eelnõu osas arvamust avaldanud?

M. Reintamm: Kõik, kes esitasid arvamuse, on kooskõlastustabelis. Advokatuur arvamust esitanud ei ole.

V. Lapimaa: Ka halduskohtumenetluses koosneb haldusasja toimik suuresti dokumentidest, millel on peal märge „asutusesiseseks kasutamiseks“.

T. Pappel: Kinnipeetavatega seotud asjade kohtutoimik koosneb suuresti isiku terviseandmetest.

K. Siigur: Haldusasjade puhul koosneb toimik suures osas ka dokumentidest, mille puhul ei saa isik otsustada, kas neid haldusorganile esitada või mitte. Õigustatud huvi eeldamine pärsib tsiviilasjadega kohtusse pöördumist, haldusasjade puhul haldustoiminguid vaidlustamist.

M. Helm: Jääb segaseks, milles seisneb avalik huvi inimeste vahelise eravaidluse kajastamiseks.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks. KHN-i liikmed teevad muu hulgas ettepaneku jätta kohtumenetluse avalikkuse eelnõust välja tsiviilkohtumenetluse seadustiku muudatus, mille kohaselt ajakirjanduslikul eesmärgil toimikuga tutvumise puhul õigustatud huvi eeldatakse.

Paus kell 12.09–12.51

Liituvad Ivo Pilving ja Erkki Tori.

6. Valmisolekuseaduse eelnõu valikud ja rändesurvega toimetulekuks valmistumine – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Riigikantselei riigisekretäri nõunik Erkki Tori, Riigikohtu halduskolleeegiumi esimees Ivo Pilving, Justiitsministeerium, Viljar Peep

E. Tori: Valmisolekuseaduse eelnõu koostamist juhib Riigikantselei, aga eelnõu tegelik kirjutamine käib koostöös teiste ministeeriumidega. Igaüks peab läbi mõtlema, kuidas tagada oma ülesande või teenuse jätkumine kriisi ajal, mistõttu on kõikide ministeeriumide roll äärmiselt oluline. Eelnõu koostamine on Vabariigi Valitsusse otsus, eesmärk on eelnõu valitsusele esitada 2022. a. sügisel. Eelnõu ühendab praegu hädaolukorra, riigikaitse ja erakorralise seisukorra seadustes käsitletud teemasid. Muudatuse eesmärk on ühtlustada kriiside haldamist, sest tsiviil- ja sõjaliste kriiside lahendamine on sisult väga sarnane ning suuresti kattub ka selle eest vastutavate asutuste ja inimeste ring. Juhtimise mõttes on kriisideks ettevalmistumine mõistlik ühiselt – asutuste vajadused on mõlema kriisi puhul samasugused. Praegu ei ole ühest õigusaktist selgesti välja loetav, millised on nt kohalike omavalitsuste kriisiülesanded või põhiseaduslike institutsioonide roll kriisimaailmas. Alates jaanuarist on riigi kriisivalmidust suurendatud. Selge on see, et kui meil on massiline kriis, siis see ei puuduta üksnes täitevvõimu, seda ilmestas hästi COVID-i olukord ja me näeme seda ka täna. Tahame jõuda sinna, et oleks võimalikult suur rollide ja koordineerimise selgus. Kui meil on tõsine julgeoleku- või tsiviilkriis, siis peab Riigikogu jätkama oma rolli täitmist. See võiks käsikäes käia ka ülejäänud riigi toimimise jätkamisega. Ideaalmaailmas mõtleb iga asutus juba eelnevalt läbi, kuidas oma ülesande täitmist või teenuse toimepidavust kriisi ajal tagada. KHN-i tegevus õigusemõistmise jätkamise soovitude välja andmisel märtsis 2020 oli väga kiiduväärne, sest elu läheb edasi ja oma ülesandega tuleb jätkata. Tunnustan ka JuM-i koostatud memo, mis sisaldab seaduse muudatusettepanekuid, et õigusemõistmine ka erakorralises ja sõjaolukorras jätkuks. Püüame valmisolekuseaduse eelnõuga luua terviklikku vaadet, mitte olukorda, kus seadus kirjutab täpselt ette, mida keegi teeb. Oluline on säilitada paindlikkus.

V. Peep: JuM-i lisamõtted on seotud kriisihaldusega erakorralises või sõjaseisukorras põhiseaduse mõttes. Oluline, et eelnevalt oleks põhjalikud ettevalmistused läbi mängitud ja olemas regulatsioon, mis võimaldab asju paindlikult lahendada. Uuris in ka meie naaberriikidelt, kuidas neil olukord lahendatud on. Soome seadusandluses peale sõjakohtu midagi erilist ette nähtud ei ole. Leedus tegeletakse sõja ja erakorralises seisukorras vaid kõige tähtsamate asjadega, jättes muud tegevused kõrvale. Selleks aga vastavat seadusandlust ette nähtud ei ole. Ukraina Ülemkohus kinnitas hiljutises Facebook'i postituses, et õigusemõistmine on kohtumajja tulemata võimalik vaid poolte nõusolekul. Ühtegi menetlusõiguslikku erisust postituses viidatud seaduses ette nähtud ei olnud.

Meil on plaanis veel üle vaadata kohtukordniku pädevus ja kohtute turvalisuse tõstmine. Politsei- ja Piirivalveametiga on planeeritud ühine kriisiõppus. Kriisi olukorras õigusemõistmisel on oluline, et kohtu töökorraldus on paigas ja juhtimine tugev. Memosse märgitud ettepanekuid arutasime KHN-i istungi eelselt kohtuarendustoimkonnas ning on mh seotud kollegiaalvormide asendamisega ainuisikulist otsustega, kohtuastmete arvu vähendamisega ning tsiviil- ja halduskohtumenetluses lihtmenetluste rakendamisega. Üle tuleb vaadata kohtuasjad, mis automaatselt peatuvad ja kohtuasjad, mille menetlemine peab ka sõjaolukorras jätkuma. Advokatuuriga on käimas arutelu seose kriisiaegse riigi õigusabi tagamisega.

V. Kõve: Mis on valmisolekuseaduse eelnõu ajakava?

E. Tori: Suur osa eelnõust on koos, aga täiendame seda jooksvalt. Realistlik prognoos on viia eelnõu Vabariigi Valitsuse ette sügisel, pärast seda Riigikogusse ja jõustumine on planeeritud 2023. a II poolaastasse.

V. Peep: Sõjaolukorraga seotud kohtute seaduse muudatused võiksid minna mõnda kiirema ajakavaga eelnõusse.

I. Pilving: Ühinen kiidusõnadega, et JuM on teinud ära tubli töö. Kõik, mis puudutab praktilist korraldust ilma seadusi muutmata. Nõustun, et teha ei ole vaja suurt visioonidokumenti vaid praktilist plaani – mõelda läbi välitingimustes vastuvõtukeskuses õigusemõistmise tagamine, sh kuidas vajalikud infosüsteemid toimivad. Täpsustamist vajab ka asutuste rolli jaotus – Viljar Peebu ettepanek on, et põhiroll on kahel halduskohtu esimehel; kohtusüsteemi kui terviku koordineerimine on aga JuM-i ülesanne. Halduskohtute roll on koolitada maakohtunikke, kes võiksid potentsiaalselt minna appi halduskohtunikele. Oleme saanud kaasa rääkida SiM-i ettevalmistatud eelnõule ja mõned meie mured on ka arvesse võetud. JuM-i memos pakutud ettepanekud vajavad pikemat läbitöötamist, alternatiivseid valikuid ning seetõttu kiirkorras arvamust avaldada ei saa. Ei kipu toetama ettepanekuid kohtuastmete vähendamiseks ega lihtmenetluste rakendamiseks. Kohtuastmete vähendamise asemel pakun, et kehtestada tuleks rangemaid filtreid edasikaebamisele. Ettepanekutele ei saa terves ulatuses heakskiitu anda.

Liitub Kristi Kirsberg.

V. Kõve: Memos kirjeldatu pöörab kahtlemata senise kohtusüsteemi peapeale ja on selge, et see tuleb läbi mõelda. Kriisiolukorras ei pruugi kollegiaalne lahendamine aga reaalselt võimalik olla.

K. Siigur: Toetan kahel käel ettepanekut suurendada esimeeste võimu kohtusüsteemis. Olen nõus Ivo Pilvinguga, et ringkonnakohtutele esimese astme kohtu rolli andmine ei too ilmselt kaasa märkimisväärset kasu – edasikaebeõigus peab säilima. Tasuks mõelda, kuidas teha asju kriisiolukorras lihtsamaks. Edasikaebe puhul võiks olla kasu sellest, et ringkonnakohus saab suurema osa asju lahendada üksnes resolutsioonotsusega. Olukorras, kus internetiside on häiritud ning kättesaamatu suurele osale elanikkonnast, peab olema mingi alternatiiv, et toimetada kohale kohtukutseid ja lahendeid.

V. Kõve: On ka ülesandeid, mida ei ole mõistlik sõjaolukorras kohtutele lahendamiseks jätta, nt vahid alla võtmised.

E. Tori: Oluline on osapooled läbi mõelda. Kohtupidamise mõttes postiteenuse läbimõtlemine on kahtlemata väga oluline, see aitab praktilises kriisiolukorras teenuse toimimist tagada.

I. Parrest: Memos pakutud ideed vajavad täiendavat kaalumist. Kui JuM tahab asjaga edasi minna, siis ehk on võimalik maikuu KHN-i istungiks eelnõu projektiga välja tulla, mida saab koos arutada ja põhjalikult arvamust avaldada.

M. Helm: Enne kui konkreetsetest lahendustest rääkida, tuleks kaardistada, mis on need asjad, mis kohtutele juurde tulevad, mille võrra halduskohtu koormus suureneb. On edasilükkamatuid menetlustoiminguid nagu nt isiku kinnisesse asutusse paigutamine jm esialgse õiguskaitse teemad, kuid on ka suur ring asju, mida sel ajal lahendada ei pea. Ma ei näe tsiviilasjade puhul palju selliseid menetlusi, mis eriolukorra ajal kindlasti ära lahendada tuleks. Võiks kaaluda, kas esimese astme tsiviilkohtunikud võiksid vajadusel minna appi haldus- või kriminaalkohtunikele. Kui tekib vahetegu, mis menetlused peatuvad ja mida peab tingimata edasi menetlema, tekib küsimus, kas menetluste lihtsustamine enam vajalik on.

Lahkub Toomas Vaher.

A. Asi: Kohtujuhina teen enda poolt kõik, et kohtus töö toimiks, ootus on KHN-ile, et panna paika üldised põhimõtted kriiside jaoks. Panna kokku loetelu kohtuasjadest, mis on kriitilised ja mille menetlemise peab tagama igas olukorras. Oleme Harju Maakohtu juhtkonnas maakohtu vaatest pannud kokku nimekirja prioriteetsetest menetlustest, mis on aga märksa lühem kui KHN-i loetelu COVID-i aja soovitusel. Võin kokku pandud nimekirja KHN-i liikmetele saata. Samuti on oluline, et kõik kohtunikud oleksid valmis vajadusel minema teise kohtumajja menetlema. Läbi mõtlemist vajab ka olukord, kui mingi piirkond satub okupatsiooni alla – mis on juhised edasiseks tööks.

V. Kõve: Teeme ettepaneku tuua järgmisel KHN-il lauale nimekirja prioriteetsetest menetlustest.

V. Peep: Kohtute haldamise nõukoda andis 16.03.2020 istungil soovitusel õigusemõistmise korraldamiseks eriolukorra ajal, mh ülevaate vältimatult vajalikest kohtuasjadest. Sõltumata näidisloetelust on oluline erakorralises ja sõjaolukorras säilitada paindlikkus. Lihtmenetlus soosib paindlikku lahendust võimaldades soovi korral tsiviil- ja halduskohtumenetlust pidada selliselt nagu rahuajal. Põhiseaduse § 24 lõige 5, mis räägib edasikaebeõigusest, ei ole nimetatud põhiseaduse riigikaitse peatükis kui põhiõigus- või vabadus, mida ei tohi erakorralise ja sõjaseisukorra ajal piirata.

J. Sarv: Kriminaalasjade kohtulik arutamine praeguse üldmenetluse sätete järgi ei ole erakorralises ja sõjaolukorras efektiivne.

E. Tori: Arutelud, kus mõeldakse läbi oma roll tõsistes kriisiolukordades, ei tule kergelt. Minu tunnusust kohtute haldamise nõukojale.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks. Astrid Asi saadab KHN-i listi maakohtu vaatest kokku pandud nimekirja prioriteetsetest kohtumenetlustest. KHN-i liikmed toetavad mõtet panna kokku nimekiri vältimatult vajalikest kohtumenetlustest, mille saaks kinnitada KHN-i maikuu istungil.

Lahkub Erkki Tori.

7. Kohtute kommunikatsioon, sh ülevaade menetlusosaliste rahulolu uuringu tulemustest – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – kohtute pressiesindaja Kristi Kirsberg

K. Kirsberg: 2021. a toimus kolmandat korda menetlusosaliste rahuolu uuring – varasemalt on toimunud aastatel 2013 ja 2017. Tavapärase telefoniküsitluse asemel viidi uuring läbi veebis ja oli vastamiseks suunatud neile, kes on juba kohtuotsuse kätte saanud. Uuring viidi läbi novembris 2021, väga hea osavõtt professionaalsete osalejate seas, kohtulahendi saanute seas oli vastanuid 158. Üldine hinnang oli professionaalide poolt kõrge. Professionaalide välja toodud probleemsed kohad olid kohtumenetluse kiirus, virtuaalistungitega seonduv ja menetlusosaliste ebavõrdne kohtlemine. Teiste menetlusosaliste suurimad murekohad olid samuti kiirus, aga ka selgituste andmised ja kohtulahendi arusaadavus. Professionaalide ettepanek on võtta tööle rohkem kohtunikke, millega paraneks kohtumenetluse kiirus ja infovahetus. Kohtujuhid on detailsed andmed kätte saanud, praeguse seisuga kordame uuringut nelja aasta pärast.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

Lahkub Kristi Kirsberg.

Paus kell 14.22–14.41

Liitub Hans Moks.

8. Kohtu esimeeste aruandlus – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – kohtu esimehed, Justiitsministeerium, Viljar Peep, Külli Luha

V. Peep: 2021. a aruandluse sisu näitas, et tsiviilasjade arv on mõnevõrra kasvanud ja kriminaalasjade vähenemisele vaatamata töökoormus ei langenud. Arvestades justiitsministri määruse muutmist seoses täiendavate kohtunike kohtadega Harju ja Tartu maakohtutesse, siis riigieelarve strateegia (RES) lisataotluste prioriteediks on ringkonnakohtutele täiendavate kohtade taotlemine. Oleme Rahandusministeeriumi ja kohtujuhtidega arutanud tulevikuvälikut seoses kohtujuristide töötasu arvestuslikuks muutmise. Kõigi kohtu esimeeste aruannetest nähtub rahulolematust meie ühise IT-asutuse ja selle pakutavate teenuste osas. Märtsi algusest on meil kaks IT-asutust: Riigi IKT keskus (RIT) ning Registrate ja Infosüsteemide Keskus (RIK). Lisaks alustab aprillikuust tööd RIK-i uus peadirektor Rivo Reitmann. Selle kuu lõpus käivitame kohtute infosüsteemi arendustoimkonna, kus osalevad mitmed kohtujuhid ja kohtunikud, et vaadata uuesti üle kohtute infosüsteemi arendamisega seotud valikud. Aruannetes toodi õigusloome riskikohtadena välja elatise eelnõuga seonduv ning Harju

Maakohtu erialluse ümberjagamine. Nimetatud on ka piirkondlikud mured, sh mured kohtuekspertiisiga.

T. Talviste: Pärnu Maakohtu vaates on peamised murekohad personal ja töötasu. Eelmise aasta jaanuarist sai alguse suurem kohtujuristide lahkumine. Üks põhjus, miks inimesed ära lähevad, on palk – see kehtib nii kohtujuristide kui kohtuistungisekretäride puhul. Erasektoris pakutakse magistrakraadiga kohtujuristile sellist töötasu, mis kohtusüsteemi omaga võrreldavad ei ole. Kohtujuristide lahkumise üks põhjus on ka perspektiivi puudumine. Üritame Pärnu Maakohtu poolt anda endast parima – soosime kaugtööd, taotleme kaugtöö sõbraliku tööandja tähist, korraldame ühisüritusi. Oleme ka arutanud, kuidas suurendada kohtuistungisekretäride töötasu, nt seoses digitaalsete menetluste kasvuga. Kui tööd ümber korraldada, tuleb paratamatult silmas pidada Pärnu Maakohtu eripära – meil on paljud kohtumajad 2–3 kohtunikuga. Viimase aasta nähtav mure on kohtunike stressitasel. Selle aasta kahe kuu statistika osas on üllatav, et kriminaalasju on täpselt sama palju nagu eelmisel aastal, kuid koormuspunktid on samade asjade arvu puhul peaaegu 40% suuremad. Ei pea õigeks, et kohtunikel on seaduses ette nähtud valveaja lisatasu, aga teistel abistavatel töökohtadel seda ette nähtud ei ole. Kohtud võiksid läbi kohtudirektorite saada praegustes tingimustes ka ise RES aruteludes osaleda.

V. Kõve: Personaliküsimus ei ole Pärnu Maakohtu spetsiifiline – samad mured on ka teistes kohtutes. Eile oli arutelu seoses OSKA raporti ja õigusharidusega ning sarnane mure on ka advokatuuril – noored eelistavad tööandjana tänapäevaseid idufirmasid. Ka suurimad advokaadibürood ei suuda parimate kandidaatide nimel konkureerida. Küsimus on ka õigushariduses üldiselt. Minu ettepanek oleks taastada kohtunikueksamikomisjoni poolt hinnangu andmine kohtuniku kandidaatidele. Ka Eesti Kohtunike Ühingu uuring kinnitas kohtunike suur väsimust.

L. Loide: Kohtunike ülekoormus on olnud pikaajaline tendents. Arvestades Tartu Maakohtule ette nähtud täiendavaid kohtunikukohti, on ülekoormus saamas lähema aasta jooksul leevendust. Kohtunik ei tööta aga üksi, väga olulist rolli kannab toetav personal, sh kohtuistungisekretärid ja referendid. Oleme väga tänulikud kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse palkadega mitteseotud personali lisaraha üle, kuid praegu on selge, et palgatase ei vasta tänasele tööturu tasemele. Kui räägime ametnikest, on oluline, et nende töö iseloom ja keerulisus, aga ka vastutus ning kasvav koormus väljenduksid nende palgas. Selle aasta alguses saime üle väga pika aja ametnike palka tõsta, istungisekretäri 1210-le eurole ja referentide palga 1110 eurole. Me kõik saame aru, et see tase on juba eilne, tegelikult üleeilne päev. Kahjuks jätkub ka sellisel tasemel meie kohtuametnike alaline võitlus igapäevase toimetulekuga, seda eriti tänase tormiliselt kasvavate hindade tingimustes. Ja siinjuures räägin ma ametnike põhipalgast. Teiste inimeste õigusi kaitsva asutuse juhina on mul väga keeruline mõelda välja põhjendust, miks kohus ei saa seaduses ettenähtud määras tasustada ametnike ületunnitööd või maksta valveaja lisatasu. Argument, et meil ei jätku selleks eelarves raha kõlab pehmelt öeldes kummaliselt. Või, et saaksime seda maksta vähendades ametnike põhipalka? Võiks ju mõelda, et meie töökeskkond areneb ja seega võiks tööd ümber korraldades leida sisemisi ressursse. Jah, ma mõõnan, et see võiks nii olla. See toimiks vaid juhul, kui ka kohtusse saabuvate asjade ja ülesannete maht väheneks ja meie IT-lahendused ja ka erinevate süsteemide/programmide valmidus ja tegelik töövõime oleksid sellised, nagu on planeeritud. Kahjuks see ei ole nii.

Kokkuvõtvalt – kui meil jätkub tänane süsteem, et ka ametnike palk ei ole pidevast monitoorimisest ega käi kaasas tegeliku elu muutustega, siis ei ole ka realistlik eeldada, et istungisekretäride tööine stressitase alaneks või referentide voolavus väheneks. Räägime siin julgeolekust ja ohtudele reageerimisest. Et esimene, kes reageeriks kohtus vahetule ohule, on kordnik. Tänane olukord on selline, et kohtukordnikud on valdavalt pensioniealised mehed, kes tulevad madala töötasuga toime tänu lisanduvale pensionile. Iseküsimus on kas selline tase on piisav kohtu julgeoleku tagamiseks kriisilukorras. Kõlama jääb, et kohtu(te) probleemid taanduvad seega suuremalt jaolt eelarvele. Täpsemalt kohtute eelarvestamise süsteemile, mis tundub, et vajaks muutusi. Tänane eelarve kujuneb selliselt, et kohtuametnike tööjõukulude eelarve katab koosseisuliste ametikohtade aastased tööjõukulud. Ametikohaga katmata raha eelarves ei ole. Ebavajalikke või õigusemõistmisega mitte seotud ametikohti kohtu koosseisus ei ole, seega vakantsi ka rahas ei teki. Samas on kohtul kulused, mis tuleb tasuda tööjõukulude eelarvest, näiteks eespool nimetatud valvetasud, erisoodustused, puhkusereservi kanded. Aga nende katteks raha pole. Samuti muutuvad aina sagedasemaks olukorrad, kus kohtul tuleb enda vahenditega hakkama saada ka seaduses sätestatud ametnike, s.o kohtujuristide palgatõusu katmisega. Sest selliseks palgatõusuks eraldatakse raha hiline misega ja vajalikest vähem. Seega tuleb selline tõus katta teiste ametikohtade arvelt. Näiteks 2021.a juristide palgatõus ja 2022. a juristide baaspalgad. Sama olukord on ka kohtunikukohtadega kaasneva istungisekretäri ja kohtujuristi

ametipalkade rahaga, näiteks 2021. a lisandunud kohtunikukoha abipersonaliga ning plaanitava lisanduva kahe kohtunikukoha abipersonaliga. Kohtul ei ole eelarves raha, et katta kohtuniku menetlusgrupi palkamiseks puudujääv raha. Ja lisaks ka kohtu majandamiskulude eelarve, mis on stagneerunud. Jälgime murelikult hinnatõuse, näiteks kütus, ning kohtu võimekust sellega toime tulla.

H. Moks: Tartu Maakohtu kinnistus- ja registriosakonna kohtunikuabide eripära võrreldes kohtunikega on see, et kohtunikuabide lahkumise puhul on etteteatamise tähtaeg vaid üks kuu – see tekitab meie osakonnale suurema riski. Praeguseks hetkeks on 2–3 inimest teatanud, et lahkuvad 2022. a suvel/sügisel ametist. Riski maandamiseks korraldame varakult konkursi. Vaatame samuti murelikult üldist hinnatõusu – ka see kandub meie ametnikele edasi, eelkõige madalama töötasuga ametnikele. Pärnu Maakohtu maksekäsuosakonda on võrreldes eelmise aastaga asju tulnud sisse vähem, aga menetluse kiirus on suurenenud. Kohtutega sarnaselt on peamiseks probleemiks töötasu.

L. Naaber-Kivisoo: Viru Maakohtu vaatest toon välja, et ametnikel on kadunud silmist sära ja üldine meeskonnatunnetus. Eriti olukorras, kus peame tänapäevaste töökeskkondadega konkureerima. Vaimse tervisega me läbi MinuDoc teenuse tegeleme, aga ühiste meeskonnaürituste korraldamiseks raha ei jätku. Peamine märksõna on raha ning teisalt kohtujuristide karjäärimudel. Toon välja tõhusa kohtujuristide praktikasüsteemi puudumise. Kohtujuristi kasvuprogramm peab võimaldama kohtujuristil kohtunikuks saada.

V. Kõve: Kohtujuristil tuleks võimaldada ka istungi juhtimist õppida.

A. Asi: Rõhutan üle Liina Naaber-Kivisoo väljatoodud töökeskkonna osas. Me ei ole tööturul konkurentsivõimelised, kui me ei loo töökeskkonda, mis motiveerib inimesi tööle tulema. Suures pildis taandub küsimus eelarvele. Statistika osas toon välja, et mul on hea meel, et edasikaevatud kohtuasjade osakaal on eelmisel aastal tugevalt langenud. See näitab, et kohtunikud on teinud kvaliteetsed tööd. Ühe probleemkohana toon välja kohtunike ja kohtuteenistujate turvalisuse. Peame tõsiselt mõtlema, kuidas oma inimesi kaitsta saame.

V. Kõve: Kohtuniku solvamine on väärtegu, millest tuleks teada anda. Tänapäeva kohus kui organisatsioon ei ole kaasaegne – noored eelistavad teistsugust töökeskkonda kui see, mida meie kohtutes pakume. Seda probleemi ei saa alahinnata.

K. Siigur: Tänapäevane noor inimene ei hinda enam stabiilsust, mida pakub avalikus sektoris ja kohtusüsteemis töötamine.

S. Kaljumäe: Kajastasin aruandes, et Tartu Ringkonnakohtu jõudlus on aasta-aastalt vähenenud ja asjade arv kasvanud. Murelikuks on teinud üle aasta pikkuste asjade järjepidev kasv. Üks täiendav kohtunikukoht oleks seetõttu väga asjakohane. Meil ei ole iga kohtuniku kohta istungisekretäri ja töötame kahes majas, mistõttu kohtu koosseisu vähendada ei saa, muidu läheks töö tegemine üsna kriitiliseks. Varasemalt välja toodud motivatsiooni puudumisega olen nõus – meeskonnakoolituste korraldamine eeldab aga täiendavat ressursi. Meie inimesed on oma ametis suhteliselt püsivad ja suurt liikuvust ei ole. Küll aga plaanivad kaks kohtuniku minna järgmisest aastast pensionile.

K. Kruusvee: Numbrid näitavad, et Tallinna Halduskohtusse on viimase 2–3 aasta jooksul tulnud umbes 40% rohkem kohtuasju kui varem ja see kajastub paratamatult ka jõudluses. Me jõuame lahendada vähem kohtuasju kui sisse tuleb. Eelmisel aastal kukkus jõudlus alla 90%, s.t üle 10% rohkem tuleb sisse kui me ära lahendame – seejuures eelmisel aastal lahendati üle 17% rohkem asju kui aasta varem. Selle aasta alguse numbrid võrreldes eelmise aasta sama perioodiga näitavad 12% rohkem sisse tulnud asju, koormuspunktide järgi 26% rohkem – võib öelda, et kasvutrend jätkub ja langustrendi ei ole üheski kategoorias näha. Meie jaoks on seega oluline, et täiendava kohtuniku koha konkurs võimalikult kiirelt välja kuulutataks. Jätkuvalt on õhkkond kohtus hea ja inimestel sära silmis. Kui aga töökoormus 50% kasvab, siis ei saa eeldada, et hakatakse nädalavahetustel tööd tegema. See tähendab jõudluse negatiivseks muutumist ja keskmise menetlusaja pikenemist.

T. Pappel: Tartu Ringkonnakohtu poolt on märksõnadeks kohtunikukohad ja eelarve. Ringkonnakohtus peaks olema see kohtuaste, kellel on põhjalikumad ja suurema sisuga kohtulahendid, mis toimib justkui filtrina asjade edasikaebamisel Riigikohtusse. Ka menetlus võiks olla mõnevõrra kiirem kui esimeses astmes. Praegune töökoormus on aga selline, mis muudab nende eesmärkide saavutamise keeruliseks. Ideaalis vajaksime juurde kolme kohtunikukohta koos kohtujuristidega. Eelmisel aastal kasvas

tsiviilkolleegiumi koormus hüppeliselt. 2020. a seisuga oli apellatsiooniasju 116, 2021. a lõpuks 176. Tsiivilkolleegiumil oli viimase viie aasta suurim töökoormus ning vajab täiendavat kohtunikukohta. Halduskolleegiumil oli viimase kolme aasta suurim töökoormus. Asjad, mis halduskohtust tulevad on juba väga pika menetlusajaga, sellele lisanduv menetlusaeg ringkonnakohtus teeb kokku ebamõistliku menetlusaja. Kriminaalkolleegiumi koormus jäi eelmise aasta tasemega sisuliselt samaks. 2020. a taotlesime kriminaalkolleegiumile täiendavat kohtunikukohta – kui tuleb RES lisataotlus, siis palume taotluse uuesti ette võtta. Arvestada tuleb ka sellega, et kohus asub kahe vangla tööpiirkonnas, mis tähendab väga suurt määruskaebuste hulka. Oleme koondanud mitmeid ametikohti, et tekitada juurde kaks konsultandi ametikohta kolleegiumide abistamiseks ning ühe tsiivilkolleegiumi istungisekretäri koha. Tänu täiendavatele konsultandi kohtadele suutsime säilitada positiivse jõudluse, kõrge inflatsiooni tingimustes ei ole meil aga võimalik neid kohti säilitada. Lisaks on murekoht ka see, et aastatel 2023–2024 tekib kriminaalkolleegiumi viiest kohtunikust neljal pensionile mineku õigus või kohustus. Töötame praegu ebapiisavate tööjõukulude eelarvega. Täiendava puudujäägi on tekitanud vajalikust väiksema palgafondi eraldamine kohtule. Kohtu eelarvet ja tegemisi on väga keeruline planeerida, kui vajaminev raha eraldatakse tagantjärele. Täna päeval seisuga ei ole võimalust motivatsioonitasude maksmiseks ega kohtuametnike arendamiseks. Muret tunnen ka Tartu kohtumaja renoveerimise saatuse pärast.

Lahkub Hans Moks.

T. Ereb: Kohtumaja renoveerimise osas on olemas rahastamise otsus kuni projekti koostamiseni. Projekt peaks valmima järgmise aasta veebruaris, siis selgub ka ehituse ligikaudne maksumus. Maja renoveerimiseks on esialgu olemas otsus nn CO2 toetuse määramise osas. Oleme lootusrikkad, et kohtumaja ehitus toimub.

V. Lapimaa: Majandamis- ja personalikulude osas ühinen eelkõnelejatega. Meie kohtumajas on 49 kohtunikku, aga ei ole kohtudirektorit, haldusjuhti ega kantselei juhatajat ning esimehe abi töötab 0,2 töökoormusega. Kõik vahendid lähevad kohtuasjade teenindamisele. Põhiline mure on tsiivilkolleegiumi töökoormusega, mis hakkab ületama mõistlikkuse piire. Seda võimendab ka Harju Maakohtu asjade ümberjagamine, mis suurendab Harju Maakohtu võimekust ja tähendab lisatööd ringkonnakohtule. Eelmisel aastal tuli tsiivilkolleegiumile 16% rohkem apellatsioonkaebusi kui varasemalt. Üldkokkuvõttes lahendas Tallinna Ringkonnakohtus rohkem asju kui 2020. a – on tehtud küll tubli tööd, kuid see on väga kurnav. Kuna sissetulevate asjade arv suureneb, siis jõudlus väheneb ja menetlusajad pikenevad. Tsiivilkolleegiumile on vaja täiendavat kohtunikukohta. Halduskolleegiumile tuli 2021. a juurde 30% rohkem asju kui varasemal aastal. 30%-line suurenemine oli olukorras, kui 2020. a oli sissetulevate asjade arv juba 25% suurenenud. Menetlusosalise jaoks ei ole vahet, kas tema asja menetlus on seiskunud esimeses või teises astmes – tema vaatab kui palju võtab aega menetlus hagi esitamisest täitedokumentide kättesaamiseni. Palun KHN-i toetust tsiivilkolleegiumi töökoormusele tähelepanu pööramiseks ja JuM-i lisavahendite taotlemiseks. Ühel hetkel võime sattuda olukorda, kus on vaja hinnata, kas saame sellist kohtusüsteemi nagu praegu tulevikus üleval pidada.

K. Siigur: Võiksime süsteemselt üle vaadata, mis on need tegevused, mille võiks tegemata jätta ja milliseid edasikaebe võimalusi on võimalik põhiseaduse vaatest piirata.

J. Sarv: Toetan mõtet vaadata süsteemselt üle edasikaebeõigused.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks. KHN-i liikmed peavad vajalikuks, et kohtusüsteemile eraldatakse täiendavat ressursi, milleks tuleb RES protsessis lisaraha küsida.

Lahkub Virgo Saarmets.

9. Muud teemad – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Riigikohtu esimees Villu Kõve, Justiitsministeerium, Viljar Peep

K. Lippus: Ukrainast on Eestisse saabunud suurel hulgal alaealisi, sh ilma seadusliku esindajata. Sellest tulenevalt suureneb alaealistele ajutise eestkoste määramise vajadus kohtutes. Ukraina keele tõlkide kaasamiseks on kohtute tõlketeenistusel kontakt Politsei- ja Piirivalveametiga. Lahendamata on veel lapse esindajatega seonduvad küsimused, suhtleme selles osas Sotsiaalministeeriumiga.

Lahkub Arno Põder.

L. Naaber-Kivisoo: Põhiline, et laps ja tema esindaja saavad omavahel suhelda.

A. Asi: Selleks, et menetlused jaguneksid üle riigi ja ei koonduks üksnes Harju Maakohtusse, oleks tarvilik selline tõlgendus, et seal, kus on lapse ajutine elukoht, on ka tema eestkostesaja kohtualluvus.

V. Kõve: Võiksime ka kohtunike täiskogu päevakorda võtta erakorralise ja sõjaolukorra ning sellest tulenevad praktilised teemad nagu eestkoste ja Venemaaga seotud sanktsioonid.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

Istungi lõpp kell 16.30

/allkirjastatud digitaalselt/

Villu Kõve
Juhataja

/allkirjastatud digitaalselt/

Kertu Priimägi
Protokollija